

Ont-smetten. Preventie en behandeling van intertrigo.

Auteur: A. van Beelen

Vertaald/bijgewerkt:

Nieuwsbrief: 2001

Pagina: 18-20

Jaargang: 15

Nummer: 3

Toestemming:

Illustraties:

Bijzonderheden:

Kernwoorden: WONDBEHANDELING huidverzorging smetten ontsmetten intertrigo

Literatuur:

Elke verpleegkundige leert in de opleiding hoe je smetten (intertrigo) kunt voorkomen en behandelen, terwijl er in de literatuur maar minimale informatie te vinden is over dit onderwerp. De aandoening wordt ook nauwelijks methodisch benaderd. Vermoedelijk omdat smetten regelmatig samengaat met andere huidaandoeningen. Toch zijn er enkele richtlijnen. Een opfrisser.

Over smetten (intertrigo) bestaat weinig literatuur. Toch wordt in elke opleiding tot verpleegkundige aandacht geschonken aan de aandoening. Niet in de laatste plaats omdat het een regelmatig voorkomend probleem is, vooral bij patiënten die veel en lang in bed liggen. Smetplekken ontstaan op plaatsen waar de huid in plooien op elkaar ligt: onder de oksels en de borsten, in de navel, de buikplooi, de bilnaad, achter de oren of tussen de vingers en de tenen. Op deze plekken kan transpiratievocht onvoldoende verdampen. Door de inwerking van vocht ontstaat er irritatie. De huid wordt week, rood, glimmend en kan stukgaan. Bovendien kan de huid erg pijnlijk zijn. Behalve het genoemde transpiratievocht zijn ook de inwerking van urine en slecht afdrogen na het wassen, beruchte oorzaken. Immobiele zorgvragers met overgewicht en incontinentie zorgvragers hebben een verhoogde kans op smetten. Door een goede verzorging van de huid en met name door goed droogmaken van de huid, kun je smetten voorkomen. Ook regelmatige lichaamsbeweging voorkomt smetten.

Vaak geeft de patiënt zelf ook aan wanneer er zich smetplekken gaan voordoen. Het begint meestal met een schrijnend gevoel. Dat is logisch want de huid schuurt immers tegen een ander stuk huid. Als het een beetje vochtig is, verweekt daarbij het bovenste laagje van de opperhuid. Daardoor verweken de cellen en verdwijnt de hoornlaag. Dat heeft het effect van een zeer oppervlakkige schaafwond. De plek is rood, glanzend en de huid gaat echt pijn doen.

Natuurlijke afweer

Smetten gaat regelmatig gepaard met infecties als candidiasis of erythrasma. Dit komt doordat

de huid beschadigd is en daardoor de natuurlijke afweer tegen indringers verliest. Candidiasis wordt veroorzaakt door de candida albicans. Deze gistachtige schimmel komt bij mens en dier levend voor. Onder bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld bij weerstandsverlies of smetten, kan deze gist zich als pathogeen micro-organisme gaan gedragen. Bij een candida-infectie gelden dezelfde hygiënische maatregelen als bij smetten. Om de infectie te bestrijden kan Nystatine of Daktarin voorgeschreven worden. Wanneer de infectie optreedt in de buurt van een stoma, worden deze middelen in poedervorm aanbevolen. Crème of zalf gaan immers het plakken van de huidbeschermingsplak tegen. Over de poeder wordt een siliconenspray, Hollister Medical Adhesive of Down Corning Medical Adhesive B aangebracht om de poeder op de huid te sealen en als lijmlaag tussen huid en de plak. Erythrasma is een veelvuldig voorkomend huidandoening die wordt gekenmerkt door scherp begrensde, onregelmatige, roodbruine plekken in de lichaamsplooiën, vooral tussen de tenen en in de liezen. Hoewel de aandoening wordt veroorzaakt door een bacterie, reageert zij goed op de moderne antischimmelmiddelen, zoals imidazolverbindingen. Maar ook antibiotica helpen goed.

Smetten voorkomen

Hoe kun je smetten voorkomen:

1. Voorkom huid-huidcontact bij de patiënt.

Een ouderwets, maar doeltreffend middel is het gebruik van Engels pluksel of scheurlinnen.

Dit is een absorberend katoen, dat regelmatig vervangen moet worden.

2. Houd de huid altijd goed schoon en droog.

Dit lijkt voor zich te spreken, maar toch zijn er situaties waarin het droog houden van de huid bijna onbegonnen werk is. Denk aan patiënten met koorts. Behalve het gebruik van scheurlinnen, wordt in de praktijk ook weleens föhnd. Maar dat is over het algemeen af te raden. Föhnen heeft namelijk als nadeel dat het de bacteriën verspreidt die op de huid zitten. Bovendien droogt de huid er sneller door uit, zodat er scheurtjes ontstaan met weer meer kans op candida. De huid regelmatig goed droog deppen is nog de beste methode.

3. Gebruik geen geparfumeerde zepen.

In publicaties over huidandoeningen wordt aangeraden een huidvriendelijke ‘echte’ zeep te gebruiken en geen toiletzeppen met bepaalde synthetische toevoegingen. Gebruik ook geen ontvettende zeep.

4. Gebruik dagelijks zalf of crème.

Wrijf de huid dagelijks één of meer keren in met een speciaal voor dat doel gemaakte crème of zalf. Het zijn producten die ook wel gebruikt worden bij incontinentie of om wondranden te beschermen. Zo'n crème zorgt voor een beschermend laagje op de huid dat meestal vier tot zes uur aanwezig blijft. Doe dit in ieder geval na iedere wasbeurt. Ook bodylotion is goed te gebruiken. Maar maak liever geen gebruik van poeder.

5. Behandel de huid voorzichtig.

Wrijf nooit over een huidplek die er rood of aangedaan uitziet, maar dep deze plekken voorzichtig droog.

6. Zorg dat de patiënt regelmatig lichaamsbeweging krijgt.

7. Een goedpassende bh kan smetplekken onder de borsten voorkomen.

8. De patiënt regelmatig op de andere zij keren, kan smetplekken in de bilnaad voorkomen.

9. Leg de dekens losjes over de patiënt heen.

10. Extra hygiëne en aandacht is vereist bij incontinentie van urine, diarree of dunne faeces.

11. Voorkom dat de huid vochtig wordt.

Laat de patiënt op warme dagen bijvoorbeeld geen kunststof kleding dragen.

Smetplekken behandelen

1. Niet meer met zeep wassen.

De huid voorzichtig deppend wassen met water en deppend afdrogen.

2. Gebruik zalf, crème of spray.

Een veel gebruikte zalf is zinkolie. Deze zalf moet heel dun worden aangebracht. De zink heeft een drogend effect. Bovendien is de zalf vochtafwerend doordat het een film laagje over de huid vormt. Verder kun je een huidbarrièrespray gebruiken (zoals Caviol-spray). Daarmee wordt in laagjes een filmpje op de smetplek aangebracht.

3. Gebruik dunne transparante wondfolie of hydrocolloïd.

Deze middelen beschermen de huid tegen indringers. Let wel: het vochtprobleem wordt er vaak niet mee opgelost. Vocht blijft onder de verbanden zitten en veroorzaakt broei (vooral bij folie). Hydrocolloïden wel gebruiken bij stomawonden, maar niet in bilnaad of bij de borsten. Vaak glijdt hydrocolloïd er tussenuit veroorzaakt zodoende weer schuifkrachten op de huid.

4. Gebruik geen poeder.

Hoewel in sommige publicaties poeder (bijvoorbeeld talkpoeder) wordt aanbevolen, is dit over het algemeen toch af te raden. Talkpoeder gaat in een vochtige omgeving klonten, waardoor de werking teniet wordt gedaan. Ook kan het dan de poriën verstopen.

De huid

De huid is het grootste orgaan van het menselijk lichaam en heeft een oppervlakte van zo'n twee vierkante meter. De belangrijkste functie is bescherming van het lichaam tegen allerlei bacteriën en stoffen van buitenaf. Verder voorkomt de huid uitdroging en regelt zij de temperatuur van het lichaam. Ze bevat pijn- en tastzintuigen en vormt vitamine D, een stof die belangrijk is voor de botten. De huid bestaat uit de cutis die is opgebouwd uit epidermis of opperhuid en de dermis of lederhuid. Daaronder bevindt zich de subcutis of onderhuid

Dit artikel kwam tot stand met medewerking van wondconsulent Joan Piersma van het Medisch Centrum Leeuwarden.

Meer informatie

1. De huid, huidziekten en huidcorrecties, H.E. Fokke, uitgeverij Bohn Stafleu Van Loghum, ISBN 9031316229

2. www.wcs-nederland.nl (Woundcare Consultant Society)

3. Nederlandse Vereniging van Dermatologisch Verpleegkundigen en Verzorgenden, % 020-5662781.